

- 200 *Søde Bøg* i Clausholm have (256 22,1928, 15).
- 201 *Søstrene*, sammengroet bøg og eg i Slesvig dyrehave (1906: 357 92).
- 202 *Taubers Bøg*, Filosoffgangen ved Sorø Akademi, opkaldt efter akademiets direktør E. G. Tauber; når han i begyndelsen af 1800-t kom kørende hertil, måtte han vende om, vejen førte dengang ikke længere (1010 2,1913,93).
- 203 *Thomsens Træ* bag Hareskovpavillonen ved mindestenen for skovfoged F. Thomsen, som her 15/3 1866 blev såret af krybskytten »Sorte Hans« og døde dagen efter. Stormfældet o. 1955 (237d 83, 11 16; 930b 2.3,1960,1013).
- 204 *Tobaksbøgene*, gruppe i Annebjerg skov n.f. Kildehusene, NVSjælland; undervejs fra Nykøbing S. plejede bønderne at standse her, stoppe pipen og smage på den nylig købte brændevin (24b 59).
- 205 *Tolvstammeren*, Egebæks Vang nær kirken, Gurre skovdistrikt; bullen er 7 m i omkreds og opløses foroven til 14 tykke stammer (107 1964).
- 206 *Tovbro's Bøg* ved Ry mølle, måske identisk

med nr. 162; forvalter Tovbro var kæreste med mølledatteren, og de tilbragte megen tid på bænken under træet, men pigens mor var imod forbindelsen. Fjernet på grund af råd o. 1926 (107 1965).

Trindholmbøgen, se nr. 135 og s. 39.

207 *Troldebøgen* i Hannenov skov på Falster (930b 1955,960).

Troldebøgen, se nr. 42.

208 *Troldebøgen*, meget gammelt træ mellem Gl. Slot og Gals klint ved Middelfart (107 1965).

209 *Troldebøgene* i Mølleskoven ved Ry, de to meget store træer rummede Ry mølles brand (161 1930/5: 2191).

Troldens Oldemor, se nr. 42.

Trolde træet, se s. 40.

Trolde træet, se s. 40.

210 *Troskabsbøgen* på mark (forhen i skov) ved Krogerup; i barken var skåret navnene på hovedmændene i sammensværgelsen mod sven-skerne 1659 for at generobre Kronborg: Frederik III, kammerherre Corfitz Trolle, sognepræsten i Birkerød H. Thomsen Gerner og fem andre (310b 2,191(1761)); 385 7,56).

Tvillingbøgen, se s. 40.

211 *Tykke Hedemann*, træruin i Nr. Skov, Rold skovdistrikt (410 11).

212 *Tykmave*, stort enligt træ i Gelballe skov ved Kolding; en gevækst (kræftsvulst) om stammen ca. en meter oppe skal skyldes en kanonkugle, der 1849 under slaget om skoven blev skudt ind i stammen (257 6,1923,13; 806 30).

213 *Uglebøgen*, ca. 350-årigt træ ved Frederiksdal kro, udgået og fældet efteråret 1944 (836 30,1944,170).

214 *Vendetræet*, *Den tobenede Bøg*, *Krænge-træet*, *Ønsketræet* i Skanderborg dyrehave; på sine to »ben« (sammenvoksede stammer) går træet hver jule- eller nytårsnat ind til byens torv, står et øjeblik nyløvet, mens fugl fra gren synger julen (nytåret) ind, og vender tilbage. Som hultræ (s. 40) skulle det kunne helbrede syge, der krøb mellem »benene« og ønskede sig raske, patienterne krængede først tøjet af og efterlod noget af det på træet (416 nr. 50, 1962; 455 8/6 1952, 5/4 1964).

215 *Vindelbrobøgen* ved Vindelbro i Bolborg skov, Sorøegnen; plejer at være den tidligst udsprungne bøg på Sjælland.

216 *Væverbøgen*, gammelt træ i Ravndrup skov ØFyn; en væver blev hængt i det og man havde set hans genfærd (161 1930/5: 1093).

217 *Ægirsbøgen* ved Sorø, Ægir er et lokalt stednavn (850 2,1931,14).

Navnene indridset på »Troskabsbøgen«, Krogerup Mark. Gengivet i tidsskriftet »Thyras Vold«, 1942.

Af denne Side icke skulde staa ledig, haver mand villet meddeele dend gunstige Laase en Afriidning af de Navne, som findes paa dend t Kraagerups Mark staaende Troskabs Bøgg, om hvilken i dette Bærk er melded paa det Sted, hvor der tales om HANS ROSTGAARDS Undvigelse dend 20. Julii 1659.

Forklaring over Navnene.

Kongens Navn viser
sig selv.

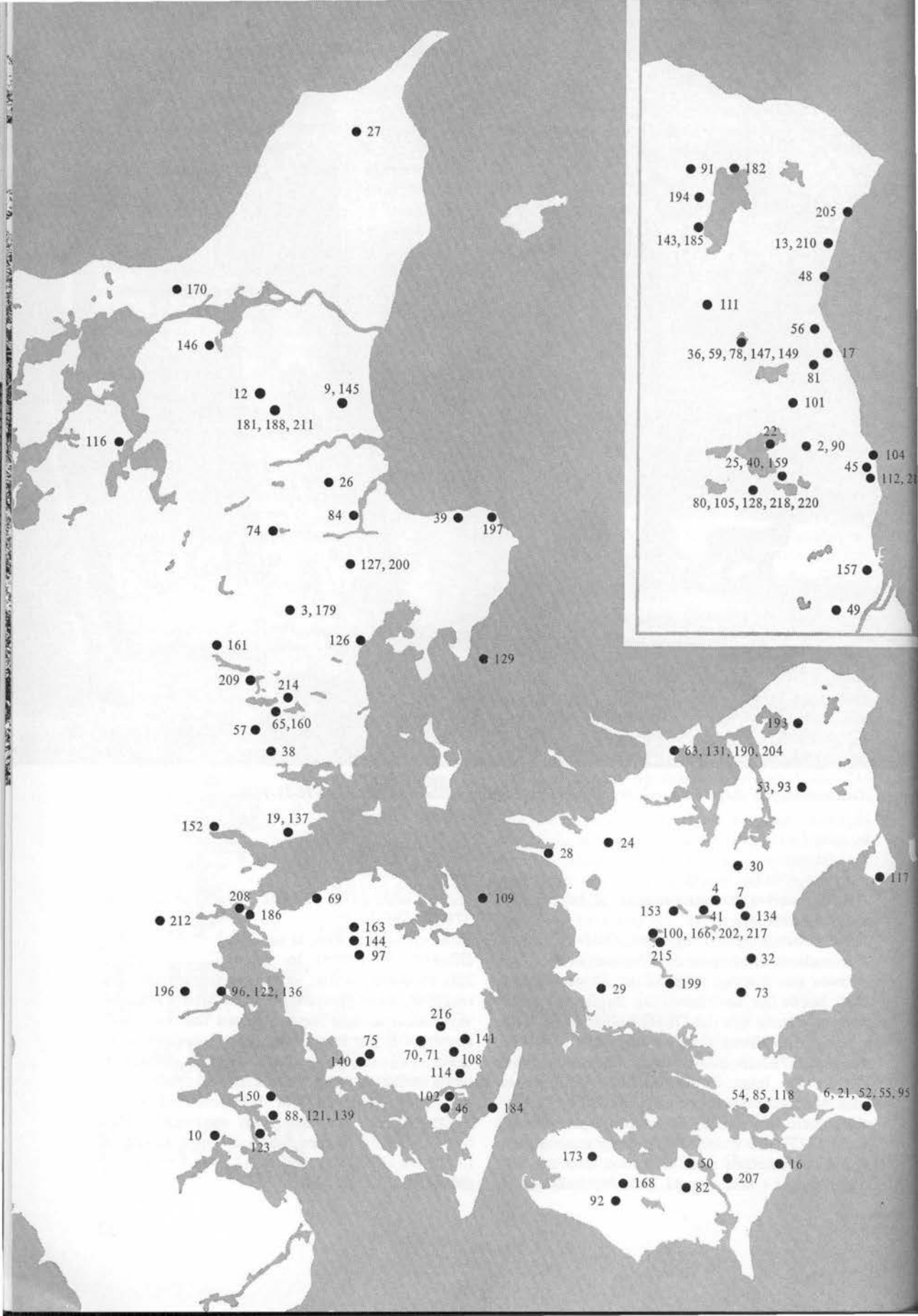
1. Kammer-Herre COR-FITZ TROLLE.
2. Hr. HENRICH THOMSEN GERNER, Sogne-Præst i Birkerød, som blev fængslet og pinte.
3. HANS ROSTGAARD Amtens Forvalter over Cronborg Amt, som møtte tage Flugten.
4. STEENWINCKEL, som blev halsbuggen.
5. MICHEL HANSEN, Told-Kammerer ved Hørsfunds Told-Kammer.
6. CHRISTEN PEDERSEN TIKIÖB, boende i Helsingør, som dedede i Hæng-fælet.
7. JENS HENRICHSEN, som og boede i Helsingør, men blev siden Amtskriver i Middelfart.

***

Ind

*Overfor: Kort over navngivne bøge. Øverst th. specialkort over Nordsjælland. Tallene refererer til om-
talen af træerne s. 25 ff.*

De navngivne bøge fordelt på amter:

Københavns amt nr. 2, 7, 22, 25, 30, 35, 40, 45, 49, 80, 87, 90, 104, 105, 112, 113, 117, 133, 134, 138, 157, 159, 165, 192, 203, 213, 218, 219, 220.
Frederiksborg amt nr. 13, 17, 36, 48, 51, 53, 56, 59, 64, 72, 78, 81, 83, 86, 91, 93, 94, 98, 99, 101, 111, 142, 143, 147, 149, 158, 164, 182, 185, 193, 194, 195, 198, 205, 210.

Holbæk amt nr. 24, 28, 63, 131, 132, 148, 190, 204.

Sorø amt nr. 4, 23, 29, 32, 41, 89, 100, 153, 166, 199, 202, 215, 217.

Præstø amt nr. 1, 6, 21, 44, 47, 52, 54, 55, 68, 73, 85, 95, 118, 167, 169, 172, 180.

Mariibo amt nr. 16, 50, 82, 92, 110, 168, 173, 207.

Odense amt nr. 58, 61, 62, 69, 79, 97, 109, 130, 144, 163, 183, 186, 208.

Svendborg amt nr. 31, 33, 37, 46, 60, 70, 71, 75, 76, 77, 102, 103, 107, 108, 114, 119, 140, 141, 151, 176, 184, 187, 189, 216.

Hjørring amt nr. 27, 170, 174.

Alborg amt nr. 9, 12, 74, 145, 146, 181, 188, 211.

Viborg amt nr. 108a, 116.

Randers amt nr. 26, 39, 84, 84a, 127, 129, 197, 200.

Århus amt nr. 18, 126, 161.

Skanderborg amt nr. 3, 38, 57, 65, 106, 128, 155, 160, 162, 179, 206, 209, 214.

Vejle amt nr. 19, 34, 124, 125, 137, 152, 156, 191.

Haderslev amt nr. 96, 135, 136, 196.

Ribe amt nr. 59, 66, 212.

Åbenrå-Sønderborg amt nr. 10, 15, 42, 88, 120, 121, 122, 123, 139, 150, 175, 178.

Sydslesvig nr. 5, 8, 11, 14, 15, 20, 43, 67, 115, 177, 201.

BRAND- OG ULYKKESTRÆER; SYGDOM OVERFØRES TIL BØG

Til nogle bøge blev knyttet den tro, at en bygnings ildebrand eller ulykke var »sat hen« i dem; fældede man træet, brød branden ud subskete ulykken. Sml. eg bd. 1.

2-3 meget store bøgetræer på kæmpehøj ved Vester Egede kunne eller måtte ikke fældes, da byen så ville brænde; det var forsøgt, men hver gang huggede man sig selv med øksen (1), sml. eg bd. 1.

Tre bøge ved Frederiksgave VFyn må ikke fældes, så brænder gården (2). – En bøg i Hestehaven ved Hvidkilde var fredet; en ulykke blev afværget, da et spand løbske heste standsede ved dette træ (3).

Kaffekedlen, Møllerkonens Bøg, Troldebøgen (se s. 31 nr. 106, 33 nr. 162 og 36 nr. 209) var brandtræ for Glentholm og Ry mølle.

Maren Loss' Bøg (se s. 33 nr. 156), brandtræ for Tirsbæk, »dette menes at stamme helt fra det 14. århundrede« (3).

Da Lilleskov på Klapholt Østermark blev fældet, skånedes man en stor bøg, som rummede ildebranden i byens største gård; kort efter at træet alligevel var fældet, brændte en anden ejendom (4).

En lynramt gammel bøg i skov ved Skærup Øjylland var næsten gået ud, men ejeren turde ikke rydde træet af frygt for følgerne (5).

Da en del af Pjedsted præstegård brændte 1780, blev ilden »læst fast« i den store bøg i hjørnet af præstegårdshaven. Man begyndte engang at save i træet, og straks slog ild ud fra bygningerne (6).

Stor gammel bøg ved Vonsildgård er fredet som brandtræ (7). – *Kongebøgen* eller *Trindholm-bøgen* (se s. 32 nr. 135), brandtræ for Anderruggård. – Så længe to bøge stod ved vejen fra Gram til Fole, skulle Gram gård ikke brænde; da hegnet blev ryddet, fik træerne lov at stå (8). Flere gærdes, bl.a. Kjær's brand var sat hen i et nu forsvundet bøgetræ ved vejen v.f. Skovby skole i Løjt sogn (9). – Når gammel bøg ved Runde mølle, Løjt sogn, forsvinder, skal møllen brænde; da en anden bøg ved nærliggende gård blæste om, brændte gården (10).

Stor bøg på toften »Tolanghøj« i Havnbjerg sogn på Als er en gårds brandtræ og må ikke beskadiges (11).

Vissent træ i Sigum, Grumtoft sogn SSlesvig, blev skånet, da man ryddede skoven, gården »Freienwill«s brand var sat hen i det (11). – Kæmpestor bøg i skov ved Klapholt var en ejendoms brandtræ; den blev fældet 1872, og kort efter nedbrændte en af de største gærde i Klapholt efter lynnedslag (11); byens brand var hensat i stor bøg ved vejen mellem Klapholt og skoven Okselbæk, den blev fældet sidst i 1800-t (11).

Ved vejen Erfde-Eckel står (1940) tre bøge; der var sat en ulykke i hvert træ – da en orkan væltede det ene, blev en mand dræbt, derfor tør ingen fælde de to andre (12).

En mand med tandpine gik til fredet bøg, bed i

en gren og sagde besværgelser; smerterne forsvandt, men da træet blev fældet, blev manden tandløs (Fyn; 13). – *Ønskebøgen* (s. 37) modtog tandpine med søm slået i stammen.

Men sygdom kunne også, som beskrevet under eg (bd. 1), overføres til de såkaldte »hultræer«, idet patienten krøb eller blev trukket gennem træets åbning.

På en bøg i Murmesterskoven ved Ryegård (eller Enghaveskov?) var en gren et stykke oppe groet til stammen. I 1860'erne blev træet meget søgt både af folk fra egnen og langvejs fra. Børn med »skæver« (rakitis) førtes gennem hullet, en klog kone lod sine patienter krybe gennem »hanken«, hans eller hendes navn blev derefter skåret i barken og/eller bandage hængt på grenene; nogle lagde en mønt eller et stykke flæsk i åbningen. En korpulent kvinde skal have siddet fastklemt, til hun blev fundet og befriet. Folk holdt sig helst på afstand fra træet for ikke at blive smittet med dets indpodede sygdomme (14).

I Gislingeskovens sydlige udkant stod en meget stor bøg, hvis to stammer var groet sammen og dannede et hul, som børn med skæver førtes igennem. Det samme gjaldt en tvedelt bøg i Falkenhøj skov ved Tissø; mens barnet blev puttet tre gange gennem hullet, gik en kone 9 gange om træet og mumlede trylleord. Stillede man sig foran åbningen og ønskede noget, gik det i opfyldelse (15).

Skævertræet i Nejede Vesterskov nær Arresø blev navnlig søgt for rakitis; barnet skulle ved solnedgang stiltiende trækkes gennem træet, dets linned derefter graves ned ved roden; ombløst november 1942 (16).

Troldetræet med to sammengroede stammer i Skimmel skov ved Nørager; spæde børn blev trukket igennem for at afværge trolddom og lignende (17).

Nibøgen i Marreskov på Stevns havde 9 stammer på samme stub, endnu 1914 efterlod patienterne tøjstumper på træet (18).

Troldtræet eller *Helligbøgen* i Præstegårdsskoven ved Flade, Vendsyssel, ca. 125 år gammelt; syge børn blev en bestemt nat ført gennem stammen og man bandt uldtråde om træet; det fortælles også, at barnløse kvinder krøb gennem åbningen for at blive gravide (19).

Gengroet gren dannede et hul på en bøg i Børglum klostervang i Lendum sogn, Vendsyssel; da træet var fældet, blev åbningen købt af en kone, som med den ville helbrede sit »skøgesete« barn (20).

Gammel bøg med hul i stammen stod i Asdal

skov, i 1880'erne blev et barn med »dørspænd« puttet igennem. Et hultræ i Stagsted skov, hvor klog kone behandlede børn for rakitis, blev stormfældet omkring århundredskiftet (21). På en tvillingbøg i Melholt skovskel blev åbningen mellem stammerne hugget bredere, så også større børn kunne passere igennem. Fældet 1851–52 for at imødegå overtroen (22).

Børn blev trukket gennem hul mellem stammer på forlængst fældet bøg i Højris skov på Mors; tegnet af Søren Abildgaard 1767 (23).

Flere bøger i »Troldeskoven« ved Rold Storkro har »øjne«, som egnens folk ved nattetid førte børn igennem, for at de ikke skulle få rakitis; jordemødre tog afskærne »øjne« med på barselbesøg og lod spædbørn føre gennem dem. Da de tre prinsesser 23/6 1952 besøgte Troldeskoven og hørte om overtroen, krøb de alle igennem et »øje«, en kobberplade på træet mindes begivenheden (24).

Vendetræet ved Skanderborg (s. 36 nr. 214).

Tvillingbøgen i Søgård skov ved Kliplev; folk kom langvejs fra og førte deres rakitis-syge børn gennem den todelte stamme, kuren varede otte dage. Forlængst ryddet (25).

Bøg ved Vejle fjords sanatorium har i stammen talrige indslåede 5-ører; patienter håber på denne måde at sikre sig, de ikke vender tilbage til sanatoriet (26).

LITTERATUR: (1) 488j 2,464f; 161 1906/23:561; (2) 161 1906/23:1035; (3) 488j 6,86; (4) 161 1906/23:2335; (5) 161 1906/23:2363; (6) 161 1906/31d:236; 955 1934, 167; (7) 161 1906/31d:2395; 955 1936,253; (8) 488i 2, 552; (9) 769 113; 885 11,1934–35,28; (10) 885 11,1934–35,25 og 19,1943,64; (11) 885 14,1937–38,118f,122; (12) 161 1906/23:3363 (1940); (13) 278 9,1936,48; (14) 139 1,1890,3f; 1012 1914, 134 og 1924,21; 159 1932, 43f; (15) 253 1919,135; 305 189f; 161 1906/23: 281; (16) 941d 28, 941c 89f,93; 497 1,1949,43f; (17) 253 1923,195; 161 1906/23:281; (18) 1009 1920,95 (19) 958 1937,100; 161 1906/23:1193; 107 1965; 959 27/5 1973; (20) 488j 4,435; 958 12, 1937–38,90; (21) 488 8,1886 nr. 556; 958 12,1937,90; 161 1906/31:1226; 228e 1,323 og 3,281; (22) 691 2,1851,305; 161 1906/31:1229; (23) 159 1932,54; (24) 410 5f: 173 1966, 110; (25) 363 16/10 1929; 161 1906/24:3222; (26) 455 4/3 1956.

SAGN

En stor skramme på meget gammel bøg i Morud skov NVFyn skal skyldes sabelhug under en tvekamp i Svenskekrigen 1657–59 (1). Under samme krig skjulte en kone i Holm ved Randers sit barn 3 uger i en hul bøg (2); en forfulgt

Stormfældet hul, gammel bøg. (N).

svensk soldat krøb ned i en hul bøg ved Lade-gårdsbroen (nu »Telegraf«) ved Nyborg, men kunne ikke komme op ved egen hjælp; da træet et århundrede efter blev fældet, fandt man hans uniform og våben. Om en hul bøg på mark mellem Nyborg og Vindinge fortælles, at den indeholdt skelettet af en svensk soldat (3). Sml. eg bd. 1. Under Syvårskrigen 1563–70 skal en mand med sin familie have levet skjult bag en bøgs langt nedhængende grene i Tinning skov ved Århus (4).

En deling fangne slesvig-holstenske soldater skal have fyret geværerne tomme mod en bøg i Klusries ved Flensborg efter slaget ved Bov 9/4 1848 (4b).

Til to store bøge ved Langesø NFyn var knyttet det sagn, at det lynede fra dem omkring midnat og undertiden hørtes høje knald som piskesmeld

– her holdtes Langesø birketing, forbyrderne blev pisket under træerne (5).

En stor bøg i Sjelle skov ved Århus fik knude på stammen, fordi en mand med stjålet tønne korn hvilede sig med ryggen mod træet; fanden greb ham bagfra, manden slap fri, men sækken blev forvandlet til knuden (6). En vanskabt bøg ved Gram slot var om natten feltherren Hans Schacks hest, selv var han manet i en anden bøg ved åen, man kunne se hans figur i stammens mos (7).

Da venderne plyndrede på Lolland, slog de dyrene ihjel ved en blodbøg i Højreby, derfor blev bladene røde (7b).

Ved det eneste bøgetræ i Kås skov på Salling var set genfærdet af en jomfru (8). Forbandet ridefoged på Bramstrup (Fyn) sad som genfærd i gammel hul bøg i godsets skov, han lignede en